

анализирован прброст (уменьшение) инвестиций в основной капитал по видам экономической деятельности за последние 3 года.

Ключевые слова: экономика, инвестиции, инвестиционная деятельность, основной капитал, динамика инвестиций.

This article examines the relevance of the investment question for both the country as a whole and the company in particular. The article tracks the dynamics of investment in fixed assets over the past five years and analyzes increase and decrease of investment in fixed assets by the types of economic activity for the last three years.

Keywords: economy, investment, investment activity, fixed assets, investment dynamics.

УДК 336:22

Г. М. ФАДЕЄВА, канд. екон. наук, доц., НТУ «ХПІ»

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ: НОВАЦІЇ У ЗАКОНОДАВСТВІ

У статті проаналізовано зміни податкового законодавства у сфері адміністрування податків, які відбулися останнім часом в Україні. Запропоновані заходи щодо спрощення адміністрування податків та зборів.

Ключові слова: адміністрування податків, податкова звітність, податкові консультації, облік платників податків, перевірки.

Постановка проблеми. Адміністрування податків і зборів є однією з найважливіших ознак держави та необхідною умовою її існування.

У нормативно-правових актах юридична категорія «адміністрування податків» поки що не знайшла свого закріплення, у науковій літературі стосовно цього поняття ведеться полеміка.

Сучасний рівень розвитку суспільних відносин у сфері оподаткування, а також постійне вдосконалення податкового та іншого законодавства передбачають необхідність наукового аналізу правових змін, що відбуваються, та осмислення тих організаційно-економічних механізмів, які використовуються державою для реалізації своїх інтересів при здійсненні податкових вилучень.

Однією з причин неефективності податкового адміністрування є незадовільність правовим регулюванням у цій сфері.

Постановка завдання – проаналізувати зміни податкового законодавства у сфері адміністрування податків, які відбулися останнім часом в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідивши сучасні літературні джерела можна дійти висновку про те, що більшість авторів (В. М. Мельник, Ю. Б. Іванов, Крисоватий А. І., Давидов Г. М., Любченко О. М. та інші) адміністрування податків визначають як управлінську діяльність в сфері справляння. Таку діяльність здійснюють відповідні державні органи в межах встановлених правил, використовуючи специфічні методики. Крім того, адміністрування по-

датків представлено як середовище, у якому держава в особі її органів виконавчої влади вступає у відносини з платниками податків з приводу відчуження частки власності останніх та формування централізованих фондів грошових ресурсів.

Адмініструванню податків і зборів присвячений розділ II ПКУ, який визначає порядок адміністрування податків і зборів, а також порядок контролю за дотриманням вимог податкового і іншого законодавства у випадках, коли здійснення такого контролю покладене на контролюючі органи [1].

Виклад основного матеріалу. Основні складові податкового адміністрування, що визначаються у розділі II «Адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів)» Податкового кодексу, це: податкова звітність, податкові консультації, облік платників податків, перевірки, погашення податкового боргу платників податків та інші.

Отже, проаналізуємо зміни за наведеними пунктами, які відбулися літом 2012 року.

Податкова звітність. Відповідно до п.46.6 ПКУ нові форми декларацій (розрахунків) набирають чинності для складання звітності з податкового періоду, що настає за податковим періодом, у якому відбулося оприлюднення. Тобто, якщо оприлюднення нової форми декларації з ПДВ відбулося в червні 2012 року, то вона буде подаватися на липень.

Також, передбачено що у випадку ведення податкового обліку та надання податкової декларації безпосередньо керівником платника податку така податкова декларація підписується тільки керівником, тобто він не повинен ставити підпис двічі: за себе та за бухгалтера (п.п.48.5.1 ПКУ).

Відповідно до п. 152.9 ст. 152 ПКУ використовуються такі податкові періоди: календарні квартал, півріччя, три квартали, рік. Окремо у п.п. 34.1.3 ПКУ вказано період «календарні три квартали» для цілей оподаткування розділу III ПКУ (податок на прибуток).

Податкові консультації. Податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно тим платником податків, якому надано таку консультацію.

Згідно з Податковим кодексом України податкові консультації можуть надаватися контролюючим органом (залежно від перебування платника податків на обліку) (п.52.4 ПКУ):

- 1) органом державної податкової служби або митним органом, в якому платник податків перебуває на обліку;
- 2) вищим органом державної податкової служби або вищим митним органом, якому такий орган адміністративно підпорядкований;
- 3) центральним органом державної податкової служби або спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи.

Узагальнюючі податкові консультації можуть бути оприлюднені за допомогою інтернет-ресурсів (п.52.6 ПКУ).

Облік платників податків. У процедурі адміністрування податків основною новацією є реалізація принципу «єдиного вікна» при взятті суб'єктів господарювання на облік в органи ДПС - на підставі відомостей з реєстраційних карток, наданих державним реєстратором.

З метою удосконалення принципу «єдиного вікна» прийнято закони № 4839 «Про внесення змін до деяких законів України щодо взяття на облік юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та № 4834 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення деяких податкових норм» [2, 3]. З 17.12.2012 р. зазначеними законами принцип «єдиного вікна» удосконалюється шляхом запровадження єдиного документа – виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців (Єдиний держреєстр) та скасування довідки органу державної податкової служби про взяття на облік платника податків (форма № 4-ОПП).

Актуальним отримання зазначеної довідки залишиться тільки для обмеженого кола платників податків, а саме для юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів, щодо яких законом встановлено особливості їх державної реєстрації та які не включаються в Єдиний держреєстр.

Виписка підтверджуватиме державну реєстрацію суб'єкта господарювання та взяття його на облік в органах державної статистики, державної податкової служби та Пенсійного фонду України. Виписка видаватиметься державним реєстратором на наступний робочий день з дати державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи – підприємця безкоштовно та використовуватиметься

суб'єктом господарювання при відкритті рахунку у банку для підтвердження взяття його на облік у відповідних органах.

Стосовно реєстрації у п. 14 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» ПКУ також встановлено, що до 01.01.14 р. не застосовуються штрафні санкції за неподання або порушення строку подання фізичними особами до органів державної податкової служби відомостей про зміну даних, які вносяться до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків.

Позитивним моментом є скорочення строків реєстрації, перереєстрації та анулювання реєстрації платників ПДВ у податкових органах з 10 до 5 робочих днів (п. 183.9 ст. 183 ПКУ), а також уніфікація строків подання заяв платниками ПДВ для проведення перереєстрації згідно зі змінами, внесеними до п. 183.15 ст. 183 ПКУ (10 робочих днів замість 10 або 20 календарних).

Скасовано обмеження для добровільної реєстрації платником ПДВ та надано можливість реєструватися платником ПДВ будь-якій особі, яка провадить оподатковувані операції і відповідно до п. 181.1 ст. 181 ПКУ не є платником ПДВ у зв'язку з тим, що обсяги оподатковуваних операцій є меншими від встановленої зазначеною статтею суми (зміни до п. 182.1 ст. 182 ПКУ).

Виключено підставу для анулювання реєстрації платників ПДВ, що була визначена у підпункті «и» п. 184.1 ст. 184 Податкового кодексу (обсяг постачання товарів/послуг платниками податку, зареєстрованими добровільно, іншим платникам податку за останні 12 календарних місяців сукупно становить менше ніж 50% загального обсягу постачання).

Спрощено процедуру реєстрації платником ПДВ платників єдиного податку внаслідок виключення пп. «г» пп. 4 п. 293.8 ст. 298 Податкового кодексу, яким було передбачено зміну ставки єдиного податку і реєстрацію платником ПДВ у разі перевищення 300 тис. грн. обсягу наданих платникам ПДВ послуг.

Водночас встановлено, що фізична особа – підприємець, яка здійснює діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних та побутових виробів з дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, для реєстрації платником ПДВ має право обрати ставку єдиного податку лише 5% (абзац четвертий п. 293.3 ст. 293 ПКУ).

Перевірки. З 01.07.2012 р. набув чинності Закон України № 4834 [2], який впорядковує окремі неузгоджені норми чинного законодавства та вносить істотні зміни до порядку проведення податкових перевірок.

Уточнено, що вказані в п. 78.1 ПКУ обставини, за наявності яких може бути проведена позапланова перевірка, розповсюджуються на будь-які позапланові перевірки (виїзні чи невиїзні).

Посадовим особам органу ДПС відносно проведення документальної позапланової невиїзної перевірки надано право починати її проведення, якщо платнику податків були направлені листом з повідомленням про вручення або вручені йому або його уповноваженій особі під підпис копія наказу про проведення перевірки й письмове повідомлення з вказанням дати і місця її проведення (п. 79.2 ПКУ).

Після проведення перевірки оформлюється акт (довідка), що реєструється в органі ДПС, який проводив перевірку та може бути: вручений особисто платнику податків (його законному представнику; особам, які фактично проводять розрахункові операції) або надісланий рекомендованим листом з повідомленням про вручення за місцем реєстрації (за основним місцем обліку такого платника податків). Це дає можливість платнику податків ознайомитись з вмістом акту і в разі незгоди оскаржити його в судовому порядку. Це правило буде застосовуватися й до фактичних перевірок.

Якщо платник податків здійснює підприємницьку діяльність не за основним місцем обліку, то орган ДПС, який здійснював податкові перевірки даного суб'єкта господарювання, повинен направити акт за основним місцем обліку платника податку протягом трьох робочих днів з дня реєстрації акту. При цьому на прийняття податкового повідомлення-рішення за результатами фактичних податкових перевірок відводиться десять робочих днів з дня реєстрації акта перевірки в органі ДПС за основним місцем обліку платника податку (п. 86.8 ПКУ).

Виключені норми про мораторій на проведення фактичних перевірок у ФОП та юридичних осіб – спрощенців, неплатників ПДВ (п.п. 75.1.3 ПКУ). У теперішній час ці питання регулюються Законом України № 4448 «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської

діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» [4].

При цьому введений мораторій на застосування штрафних санкцій до платників єдиного податку за порушення у 2012 році порядку нарахування, правильності заповнення податкових декларацій платників єдиного податку й повноти сплати таких сум (п. 7 підрозд. 10 розд. XX ПКУ).

Платник податку має право (а не зобов'язаний) згідно з п.п. 17.1.6 ПКУ надавати відповідні пояснення, що відповідає положенням ст. 63 Конституції України стосовно відмови давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів.

Податкові органи мають право отримувати безоплатно від органів, які забезпечують ведення відповідних державних реєстрів (кадастрів), інформацію, необхідну для здійснення повноважень органів ДПС щодо забезпечення погашення податкового боргу платника податків (п.п. 20.1.41 ПКУ). При цьому встановлено строк надання інформаційних довідок цими органами на письмові запити органів ДПС, який не може перевищувати 5 робочих днів з дня отримання таких запитів.

Погашення податкового боргу платників податків. Новацією в цій главі ПКУ є збільшення суми податкового боргу, у межах якого податкова вимога не направляється (не вручається). Податкова вимога не надсилається (не вручається), якщо загальна сума податкового боргу платника податків не перевищує двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (20 нмдг), тобто 340 грн. (раніше це була сума 17 грн.). У разі збільшення загальної суми податкового боргу до розміру, що перевищує 20 нмдг, орган державної податкової служби надсилає (вручає) податкову вимогу такому платнику податків.

Також, за новими правилами (п.89.2 ПКУ) право податкової застави не застосовується, якщо загальна сума податкового боргу платника податків не перевищує 340 грн.

Важливі зміни внесені відносно осіб, які застосовують РРО. У новій редакції п.п. 94.2.4 ПКУ обставиною для застосування адміністративного арешту буде відсутність РРО (раніше було відсутність сертифікатів відповідності РРО), зареєстрованих в установленому законодавством порядку, крім випадків, визначених законодавством. Відповідно, обставиною для скасування адмінарешту є усунен-

ня платником податків причин щодо застосування такого арешту або у зв'язку з іншими обставинами, визначеними у п.п. 94.19 ПКУ.

З метою спрощення адміністрування податків та зборів, на наш погляд, необхідно вжити наступні заходи, спрямовані на: скорочення видів перевірок та терміну їх проведення; скорочення тривалості перевірок та строків їх продовження; удосконалення норм щодо подання звітності; скасування деяких необґрунтованих прав податкових органів; встановлення обов'язку контролюючого органу сповістити платнику податків про виявлення помилково та (або) надміру сплаченої суми грошового зобов'язання та інші.

Прийняття запропонованих змін до чинного Податкового кодексу України дозволить значно спростити питання адміністрування податкових платежів, надасть можливість бізнесу більш якісно адаптуватися до нових умов ведення господарської діяльності, забезпечить скорочення податкових перевірок, що в свою чергу дозволить бізнесу вільно розвиватися та створювати нові робочі місця.

Висновки. Таким чином, порядок адміністрування податків поступово змінюється. Але спостерігаються як позитивні, так і негативні зміни. Істотним кроком у вдосконаленні податкового адміністрування може стати постійний діалог законодавчої і виконавчої влади з платником податків.

Список літератури 1. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. – www.rada.gov.ua. **2.** Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо удосконалення деяких податкових норм: Закон України від 24.05.12 р. № 4834 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>. **3.** Про внесення змін до деяких законів України щодо взяття на облік юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 24.05.12 р. № 4839 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>. **4.** Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб - підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності: Закон України від 23.02.2012 р. № 4448 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.

Надійшла до редакції 03.10.2012

УДК 336:22

Администрирование налогов: новации в законодательстве / Фадеева А.Н. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2012. – № 58(964). – С. 175–181. – Бібліогр.: 4 назви.

В статье проанализированы изменения налогового законодательства в сфере администрирования налогов, которые произошли недавно в Украине. Предложены мероприятия по упрощению администрирования налогов и сборов.

Ключевые слова: администрирование налогов, налоговая отчетность, налоговые консультации, учет плательщиков налогов, проверки.

In the article the changes of tax law are analysed in the field of administration of taxes, that happened recently in Ukraine. Measures are offered on simplification of administration of taxes and collections.

Keywords: administration of taxes, tax accounting, tax consultations, account of payers of taxes, verification.